

Marek T. Chmielewski

"Duchowość Salezjańska. Pogłębienie głównych tematów. Rekolekcje wygłoszone przez Przełożonego Generalnego Towarzystwa Salezjańskiego. Kraków (Polska) 19-25 września 1999", Juan Edmundo Vecchi, tł. Mieczysław Brzezinka, Warszawa 1999 : [recenzja]

Seminare. Poszukiwania naukowe 16, 627-630

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ziemię widzisz; jest w umyśle (arte) ziemia; niebo widzisz jest w umyśle niebo. Słońce i księżyc widzisz i one są w umyśle, lecz są na zewnątrz ciała, w umyśle są życiem (tłum własne).

Z tych cytatów uważnie prześlęzonych i ze sobą zestawionych, sądzę że twoja inteligencja łatwo dostrzeże, że odwieczna mądrość Boża jest tutaj formą (doskonałością) wszystkich rzeczy, to jakbyś wyobraził sobie metalową pieczęć, że jest życiem i poznającym umysłem chcącym siebie odtworzyć na swój obraz i podobieństwo (mniej czy więcej wyrażoną) w ciekłym wosku nie mogącym zatrzymać siebie w otrzymanym ukształtowaniu i owa pieczęć tą samą wolą bezkształtny i płynny wosk do siebie zbliża i do siebie upodabnia a przywołując i aplikując do siebie swoim podobieństwem w znacznej mierze odciska a w odcisnięciu podobieństwo zachowuje. Sądzę, iż pojdziesz z tego, co powiedziano, że wieczna mądrość Ojca jest (formą) doskonałością wszystkiego jak kształt srebrnej pieczęci, jeśli byłby, to byłby formą wosku w podobny sposób odcisniętą. Jednak to podobieństwo co do sposobu powstawania, powyżej przytoczone, w jaki Bóg staje się doskonałością wszystkiego, o ile to odpowiada Bożej wzniosłości, tak jak stworzenie nie może dokładnie odwzorować tego podobieństwa, tak umysł stworzony nie może dość dokładnie i wszechstronnie tego zrozumieć.

Juan Edmundo Vecchi SDB, *Duchowość Salezjańska. Pogłębienie głównych tematów. Rekolekcje wygłoszone przez Przełożonego Generalnego Towarzystwa Salezjańskiego. Kraków (Polska) 19-25 września 1999*, tłum. z j. włoskiego Mieczysław Brzezinka, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 1999, ss. 203.

Powiew wolności, jaki ogarnął Polskę w 1989 r., przyniósł ze sobą przemiany polityczne, społeczne i ekonomiczne, w których klimacie możliwa stała się także pewna normalizacja życia religijnego Polaków. W tej perspektywie należy widzieć powrót polskich salezjanów do tradycyjnych i poszukiwanie nowych form realizacji posłannictwa młodzieżowego. W ostatnim dziesięcioleciu we wszystkich czterech polskich inspektoriat (prowincjach zakonnych) salezjańskich doszło, bądź do przejścia od państwa szkół zagarniętych w latach pięćdziesiątych przez władze PRL-u, bądź też, do otwarcia nowych placówek wychowawczych. W ten sposób u progu trzeciego tysiąclecia duchowi synowie Ks. Bosko, obok duszpasterstwa parafialnego, prowadzą na terenie całego kraju kilkadziesiąt szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych, gimnazjów, szkół podstawowych, kilka świetlic terapeutycznych i tyleż ośrodków wychowawczych oraz sporą liczbę oratorów. W stosunkowo krótkim czasie dochowali się sporej rzeszy byłych wychowanków, poprzez organizację sportową SALOS udało im się zaistnieć na polu wychowania przez sport, a dzięki Wydawnictwu Salezjańskiemu są obecni na rynku księgarskim. Salezianie mają też swój udział w rozwoju ZHR-u, a poprzez powstałe przed kilu laty Salezjańskie Ruchy Ewangelizacyjne, w bardzo oryginalny sposób wpisały się w krajową panoramę duszpasterstwa młodzieży.

Otwarcie granic naszej Ojczyzny sprawiło, że salezianie mają często okazję spotykania się i wymieniać doświadczeń ze swymi współbraćmi z innych krajów oraz, że do Polski docierać zaczęły regularnie dokumenty Zgromadzenia, wskazania przełożonych generalnych i inne publikacje salezjańskie. To wszystko stało się dla salezjanów bodźcem do coraz częstszego stawiania sobie pytania o salezjańską tożsamość prowadzonych przez nich dzieł. Tym bardziej, że w ostatnich kilku latach w ich funkcjonowanie została włączona liczna grupa ludzi świeckich: nauczycieli, wychowawców, katechetów, animatorów, instruktorów i trenerów. Ich auten-

tyczna współodpowiedzialność za realizację misji Ks. Bosko domaga się nie tylko odpowiedniego przygotowania merytorycznego, ale także właściwej formacji duchowej, a co za tym idzie poznania i przyjęcia za swoje pewnych elementów duchowości salezjańskiej. Z tego też względu salezjanie są coraz bardziej świadomi, że nie tyle wielość i rozmach materialny dzieł, co raczej wierność charyzmatowi ks. Bosko zapewni Zgromadzeniu zajęcie własnego miejsca w Kościele i przyniesie spodziewane owoce prowadzonej przez nich działalności wychowawczo-duszpasterskiej.

W kontekście tak ostro rysujących się pytań o tożsamość salezjańską pojawienie się na rynku wydawniczym książki autorstwa ks. Juana Edmundo Vecchi, aktualnego przełożonego Zgromadzenia Salezjańskiego, poświęconej *duchowości salezjańskiej*, jawi się jako wydarzenie ze wszech miar na czasie. Tekst opublikowany w zgrabnej i estetycznej formie staraniem Wydawnictwa Salezjańskiego, jest owocem rekolekcji wygłoszonych przez Ks. Generała do przełożonych salezjanów polskich zebranych w Krakowie, we wrześniu 1999 r.

Ósmy następca Świętego Jana Bosko, nie tylko z racji pełnionej funkcji, jest osobą właściwą do przeprowadzania pogłębionego wykładu na temat *duchowości salezjańskiej*. Ten urodzony w 1923 r. Argentyńczyk, odebrał solidne wykształcenie w salezjańskich centrach w Argentynie i we Włoszech, a od 1972 r. związany był z Zarządem Generalnym Zgromadzenia. Najpierw pełnił funkcję Rady Regionalnego dla Argentyny, Brazylii, Paragwaju i Urugwaju. Od 1977 do 1990 r. był Radcą do spraw Duszpasterstwa Młodzieży, a potem, aż do 1996 r., Wikariuszem Przełożonego Generalnego. Podczas Kapituły Generalnej XXIV (1996 r.) wybrano go na Generała Salezjanów. Kompetencje, jakich nabył w zakresie *duchowości salezjańskiej*, są przede wszystkim owocem jego długoletniego zaangażowania się na polu animacji duszpasterstwa młodzieży. To właśnie pod jego kierownictwem Zgromadzenie dokonało odważnej analizy świata młodzieżowego, sięgnęło do rezultatów pogłębionego studium Ks. Bosko i jego charyzmatu i opierając się na eklezjologii Vaticanum II, zaproponowało odnowiony model posługi duszpastersko-wychowawczej na rzecz młodzieży.

Refleksja, którą ks. Vecchi zaprezentował w Krakowie stanowi swoiste świadectwo i sposób na podzielenie się osobistym doświadczeniem przeżywania powołania salezjańskiego. Ks. Generał czyni to w siedmiu rozdziałach. Pierwszy poświęca osobie św. Jana Bosko, ukazując go jako *natchnienie, wzór* i swoisty *podręcznik duchowości salezjańskiej*. Autor, sam zafascynowany osobą Świętego, zaprasza czytelnika do odkrycia w tym wielkim wychowawcy prawdziwego *Ojca i Nauczyciela*, którego nie można nie pokochać, a w konsekwencji, nie naśladować. Od niego współczesny salezjanin może nauczyć się ciągłego poszukiwania harmonii *natury i łaski* – tzn., jak Ks. Bosko kochać Boga i bliźniego, być jednocześnie delikatnym i surowym, domagać się dyscypliny i okazywać poufałość, itd. – poświęcenia całego siebie służbie młodym poprzez codzienną realizację ideału *miłości duszpasterskiej*.

W rozdziale drugim Ks. Generał podejmuje temat *życia według Ducha*. Z naciskiem podkreśla, że ostatecznym uzasadnieniem powołania salezjańskiego jest nie praca wychowawcza z młodzieżą, ale akt *konsekracji* ze strony Boga Ojca. To On wybiera i posyła salezjanina, aby naśladował Chrystusa, wypełniając w Kościele zadanie posługiwania młodym. Stąd też Autor poświęca dużo miejsca analizie pojęcia *konsekracji* i śledzi proces odpowiadania na dar *konsekracji* ze strony człowieka.

Istotny dla zrozumienia specyfiki *duchowości salezjańskiej* jest temat *codzienności*, który ks. Vecchi podejmuje w trzecim rozdziale swej książki. To rozważanie zaczyna się od refleksji nad *modlitwą* salezjańską. Najpierw Autor wskazuje na Chrystusa Dobrego Pasterza i samego Ks. Bosko, jako wzory postawy modlitewnej, którą określa terminem *kontemplatywny w dzia-*

niu. Następnie daje szereg wskazówek, w jaki sposób można w dzisiejszych czasach zrealizować ten właśnie ideał modlitwy. W dalszym ciągu swoich rozważań ks. Vecchi dotyka tematu *racy i powściągliwości*, będących istotnymi polami praktycznego przeżywania salezjańskiej *scezy codzienności*.

System prewencyjny ks. Bosko, serce *duchowości salezjańskiej*, jest przedmiotem refleksji i czwartego z rozdziałów książki Przełożonego Generalnego salezjanów. Z jego słów wynika jasno, że nie można dostrzegać w *systemie prewencyjnym* wyłącznie skutecznej metody wychowawczej, ale że jest on przede wszystkim *oryginalną formą miłości duszpasterskiej*. Dlatego też w swym rozważaniu Autor skupia się nie tyle na rozważaniach teoretycznych na temat *systemu prewencyjnego* Ks. Bosko, co raczej wskazuje na sposoby realizacji tej właśnie miłości w pracy wychowawczej, podkreślając znaczenie umiejętności spotkania z młodzieżą, przyjęcia akceptacji człowieka młodego, kształtowania środowiska wychowawczego, budowania oparcia na wzajemnym zaufaniu, osobistych, relacji z młodzieżą.

We *wspólnocie salezjańskiej*, której poświęcony jest piąty rozdział refleksji, ks. Vecchi ostrzega jeden z istotnych elementów *konsekracji* duchowych synów Ks. Bosko. Dla salezjanów jest ona *rodziną* a zarazem *szkołą* duchowości salezjańskiej. Zabezpiecza współbraciom *otrzebę braterskiego życia*, a poprzez trud codziennego jej budowania uczy podtrzymywania *złacji międzyosobowych, porozumiewania się i dialogu*. W ten sposób staje się *miejscem wzrostu* kulturowego, psychologicznego, społecznego i duchowego samych salezjanów. Poprzez ludzi zewnątrz jest odbierana jako czytelny *znak* przeżywania charyzmatu ks. Bosko.

Naśladowanie Ks. Bosko powinno doprowadzić salezjanina do przyjęcia *postawy ojcowskiej*, która charakteryzuje najlepiej *styl jego oddziaływania i animacji duchowej* powierzonych mu dzieł. Tej problematyce Autor poświęca szósty rozdział swoich rozważań. Z tego też względu atrzymuje się najpierw nad *ojcostwem samego Ks. Bosko*, a następnie ukazuje panoramę niektórych *form*, poprzez jakie *wyraża się ojcostwo współczesnych salezjanów*. Między innymi zwraca wagę na dobroć, odpowiedzialność, zaangażowanie w kierownictwo duchowe, zaufanie, umiejętność „przemawiania do serca” i kreatywność w tworzeniu środowiska wychowawczego.

Zgodnie z duchem tradycji salezjańskiej ks. Vecchi zamyka swoje refleksje rekolekcyjnie rozważaniem poświęconym miejscu Matki Bożej w *duchowości salezjańskiej*. Pod tym kątem analizuje sześć *maryjnych ikon duchowości salezjańskiej*: *zwiastowanie*-powołanie, *narodzenie*-posługa niesienia Zbawiciela, *narodziny Jezusa*-życie wewnętrzne, *wesele w Kanie*-Chrystus klucz do zrozumienia życia ludzkiego, *Gólgotę*-płodność w Duchu Świętym i *Wieżernik*-wspólnota.

Chociaż książka ks. Vecchi, z racji dla jakich powstała, nie ma charakteru rozprawy naukowej, to jej Autorowi nie można odmówić kompetencji i pogłębionej znajomości wielu zagadnień, z jakimi traktuje podjęte przez siebie tematy. Nie chodzi tu tylko o – skądinąd naturalne w wypadku Generała salezjanów – częste, bardzo ciepłe, ale nie pozbawione fachowego krytycznego dystansu, odwoływanie się do osoby Księdza Bosko, do jego pism, doświadczeń, pizodów z jego życia oraz do ponad wiekowej tradycji salezjańskiej i dokumentów Zgromadzenia. Łatwość z jaką Ks. Generał porusza się w zagadnieniach teologii życia konsekrowanego, eklezjologii, teologii powołania, wcale nie sporadyczne odwoływanie się do dokumentów Kościoła – zwłaszcza do Konstytucji *Lumen Gentium* i adhortacji *Vita Consecrata* – sprawia, że *duchowość salezjańska*, centralny temat jego refleksji, jawi się czytelnikowi jako zjawisko autentycznie wpisane w życie Kościoła.

Podobnie rzecz ma się z odwoływaniem się przez ks. Vecchi do psychologii, zwłaszcza o dynamiki grupy i teorii komunikacji. W ten sposób jego rozważania na temat wspólnoty, czy

choćby salezjańskiej postawy wobec ludzi młodych, nie tylko wskazują na ideały, ale sytuują wszelkie próby wcielania w życie *duchowości salezjańskiej* w samym sercu egzystencji współczesnego człowieka.

Na uwagę u Ks. Generała zasługuje także umiejętność poprowadzenia refleksji nad *systemem prewencyjnym*, opierając się w równej mierze na przesłankach pedagogicznych i teologicznych. Dzięki temu zaproponowana przez niego wizja *systemu prewencyjnego* nie sprowadza się jedynie do zachwytu nad wartościową i wielokrotnie sprawdzoną metodą wychowawczą, ale pokazuje, że jest on przede wszystkim fundamentem *duchowości salezjańskiej*. Zbudowana na podobnych przesłankach wizja *ojcostwa* duchowego salezjanów ukazuje, jak bardzo w *duchowości salezjańskiej* spletają się w jedno wychowanie i uświęcenie.

Dzięki takiej właśnie refleksji nad *duchowością salezjańską* ks. Vecchi udało się nie tylko zanalizować i opisać doświadczenie pedagogiczno-duchowe Ks. Bosko, ale zdołał on skonfrontować go z obecnym stanem wiedzy, a przede wszystkim, z problemami, jakie przeżywają współcześni salezjanie. W ten sposób *duchowość salezjańska* jawi się, jako wciąż młoda i dynamiczna, zdolna do tego by stać się programem życia nie tylko salezjanów, ale także wychowawców, a zwłaszcza ludzi młodych.

Z takich właśnie racji należą się słowa uznania tym wszystkim, którzy zaprosili Ks. Vecchi do wygłoszenia krakowskich rekolekcji. Należy docenić także wysiłek Wydawnictwa Salezjańskiego, które dokonało nie lada wyczynu, przygotowując publikację książki jeszcze przed rozpoczęciem rekolekcji. Z pewnością niewielka ilość czasu jaką dysponował Wydawca stała się powodem kilku nie do końca szczęśliwych propozycji tłumaczenia niektórych terminów włoskich, czy też rozwiązań dotyczących redakcji i korekty językowej samego tekstu. Wydaje się na przykład, że właściwiej byłoby tłumaczyć włoskie sformułowanie *carità pastorale* na polski termin *miłość duszpasterska*, a nie *pasterska*, jak proponuje Tłumacz. Odpowiedzialni za korektę tekstu, dysponując większą ilością czasu, z pewnością zwróciliby uwagę na niektóre powtórzenia, niezgodność rodzajów polskich z włoskimi w tłumaczeniu np. niektórych zaimków oraz na pomyłki typu *Juvenum Patrem* zamiast *Juvenum Patris*, spowodowane prawdopodobnie pośpiechem w przepisywaniu tekstu. Znaczej przejrzystości dodałby książce bardziej szczegółowy, od zaproponowanego obecnie, spis treści, w którym należałoby uwzględnić tytuły podrozdziałów zaproponowane przez Autora, a całość opatrzyć odpowiednią numeracją. Ubogaceniem ponownej edycji książki ks. Vecchi, z racji na wagę i sposób przedstawienia podjętych tematów, mógłby być indeks analityczny, pozwalający na szybkie odszukanie w tekście interesujących czytelnika terminów czy zagadnień.

Wszystko to nie przekreśla jednak merytorycznej wartości książki, ani też nie pomniejsza w żaden sposób znaczenia trafionej i będącej bardzo na czasie decyzji Wydawnictwa Salezjańskiego o jej wydrukowaniu. Zainteresowanie, jakim cieszy się książka, z pewnością skłoni Wydawcę do ponownego, poprawionego jej opublikowania.

ks. Marek T. Chmielewski SDB

Accompagnare i giovani nello Spirito, (=Biblioteca di Scienze Religiose, 143), red. Jusù Manuel Garcia, LAS, Rzym 1998, s. 262.

Wyniki sondaży odnoszących się do współczesnej młodzieży jednoznacznie wskazują na powszechny wśród niej kryzys religijności. Prawdy wiary, po części za sprawą nie zawsze wła-